

Objectius:

Motivar, mitjançant una dinàmica vivencial, l'apropament a la complexa realitat del comerç internacional actual. Distingir els conceptes de preu i valor, i també la relació que hi ha entre els dos. Experimentar la injustícia, mirar d'entendre-la amb una anàlisi sistemàtica i elaborar solucions.

Preparatiu:

Anunciarem amb antelació la realització d'un berenar o un esmorzar, sense explicar-ne la finalitat. Podem comprar els ingredients amb diners del pressupost o demanar que cada alumne porti alguna cosa. El dia assenyalat, muntarem una taula que quedi ben atractiva: suc, aigua, entrepans —sencers i mitjos—, pastissos tallats a porcions, etc., plats, vasos i tovallons. Anunciarem: "Ara anirem a berenar (o esmorzar), però ens ho hem de guanyar i cal que treballem per poder menjar i beure".

Organització:

En una classe de 25 alumnes farem dos grups: el 20% serà el grup d'afavorits (5 membres); el 80% serà el de desafavorits (20 membres). Els afavorits hauran de fer triangles equilàters de 10 cm de costat; els desafavorits hauran de fer tetràedres de 10 cm d'aresta. A la pissarra es pot fer una demostració de com es fan les dues figures (amb compàs). Els triangles, tallats, i els tetràedres, enganxats amb celo.

Els dos grups han de tenir prou material: paper usat per reciclar, regles, compassos, llapis, gomes i tisores i, per als tetràedres, celo.

Desenvolupament:

Durant 15 minuts els dos grups faran les seves figures. Un cop transcorregut el temps, aturarem l'activitat, penjarem la llista de preus ja preparada i direm: "S'obre el bar. Cada grup pot venir a canviar la seva producció pel que vulgui menjar o beure. Us heu de posar d'acord abans de venir."

Preus possibles (depèn de l'habilitat de l'alumnat)

Vas de suc de fruita: 6 unitats	Vas d'aigua: 4 unitats
1/2 entrepà: 5 unitats	Entrepà sencer: 8 unitats
Tros de pastís: 5 unitats	

El menjar es bescanviarà per unitats produïdes: tant se val que sigui un triangle com un tetràedre. Lògicament, l'alumnat ha de reaccionar dient: "No s'hi val", "És injust"... En cas contrari, ho hem de provocar: "Us hi conformeu?". Un cop produïda la reacció, començarem el debat (abans o després de menjar, depèn de la seva reacció).

PISTES PER AL DEBAT

Per què "no s'hi val" o "és injust"?: L'alumnat ha d'arribar a la conclusió que no és el mateix fer un triangle que fer un tetràedre.

Per què no és igual fer un triangle que fer un tetràedre? L'alumnat ha de veure que el tetràedre és més difícil de fer. Requereix més esforç, més temps de treball. Amb el mateix temps es poden fer més triangles. (La relació aproximada és d'1 a 4).

Perquè fos just, com hauria de ser? L'alumnat haurà d'arribar a establir una avaluació proporcional, una equivalència. Si un ha fet 30 triangles en 15 minuts i un altre, en el mateix temps, ha fet 5 tetràedres, la relació hauria de ser: 1 tetràedre = 6 triangles.

Qui ha provocat la injustícia? L'alumnat ha de veure que "ha estat el profe qui ha fixat els preus".

"Jo he estat just, he posat els preus iguals per a tots". L'alumnat li ha d'objectar: "No has tingut en compte la valoració real dels diferents treballs".

Quina diferència hi ha, doncs, entre valor i preu? L'alumnat ha d'adonar-se que el valor d'un producte es mesura segons la feina que ha calgut per fer-lo o per la capacitat que aquest té de cobrir necessitats. El preu són els diners que cal pagar per obtenir un producte. Per exemple, l'aigua té un valor molt alt i un preu molt baix. Un diamant té un preu molt alt i un valor reduït. S'escriuran a la pissarra aquests exemples de diferenciació i es farà un petit mural per penjar a l'aula.

Acabarem amb una reflexió. Pensem en les coses que comprem. Respon a una valoració justa el preu que paguem per cadascuna? Com a exemple, analitzarem el cafè. Per concloure, plantejarem dues preguntes que hauran de respondre individualment: Com t'has sentit quan has vist els preus? Quina conclusió has tret d'aquesta activitat?

2 EL RECORREGUT DEL CAFÈ DES DEL PRODUCTOR FINS A NOSALTRES

Objectius: Conèixer la complexitat que pot tenir la cadena alimentària des dels productors fins als consumidors. Veure com les diferents etapes de la cadena alimentària solen repercutir en el cost del paquet de cafè. Ser conscients que, en molts casos, les grans empreses multinacionals han absorbit diferents etapes de la cadena alimentària perquè així dominen gairebé tot el relacionat amb el cafè. Localitzar els països productors en un planisferi.

Descripció: A partir d'una il·lustració seguirem el llarg camí del cafè i ens fixarem en l'elevat nombre d'intermediaris que hi intervenen. També se citaran els principals països productors per situar-los al planisferi.

Orientacions: Fer el seguiment des del productor fins al consumidor i subratllar que som nosaltres, els consumidors, els qui estirem el tren, format pels vagons següents: els comerciants i els intermediaris que compren el producte en brut; el procés de treure'n la closca, que normalment es fa al punt d'origen; l'exportació, l'arribada del producte a Europa; el treball industrial de torrefacció i d'empaquetatge, la marca, el logo, la seva distribució i la venda als comerços.

Comprendre o revisar el que vol dir tant per cent (%). Calcular i analitzar més detalladament com queda repartit el que es rep en cada etapa d'un paquet de cafè. En aquest apartat podran adonar-se que, en molts casos, grans empreses anomenades multinacionals dominen diferents etapes de la cadena alimentària. A partir d'aquest punt es podrà començar a plantejar si sempre ha de ser així o bé podria ser d'una altra manera.

3 ELS PETITS PRODUCTORS I PRODUCTORES

Objectiu: Identificar les conseqüències negatives de la caiguda del preu del cafè per als agricultors productors.

Descripció: Proposar un exercici de comprensió lectora per identificar, mitjançant un exemple real, la situació en què viuen els petits productors, com en el cas de Tatu, i un segon exercici d'anàlisi d'una corba de l'evolució del preu del cafè des de 1998 fins al 2001, per veure la progressiva caiguda dels ingressos dels agricultors. L'observació del còmic ens permetrà reflexionar sobre el paper dels intermediaris. Tant la corba del preu del cafè com el còmic apareixen a la il·lustració de l'activitat 2.

Orientacions: S'hauria d'establir un paral·lelisme amb el joc inicial. Els que feien els tetràedres han obtingut poc menjar perquè el seu producte no estava justament valorat. És el que passa amb els petits productors de cafè. Els beneficis que genera el cultiu del cafè es reparteixen de manera injusta i els agricultors són els que reben menys beneficis. Per això, milers de famílies no poden cobrir les seves necessitats bàsiques: alimentació, sanitat, educació.

¿QUÈ PODEN FER ELS PETITS PRODUCTORS DE CAFÈ PER MILLORAR LA SEVA SITUACIÓ ECONÒMICA?

Objectiu: Buscar alternatives a les que hem vist. Adonar-se que de vegades hi ha circumstàncies que són difícils de canviar, però que, tot i que sol ser impossible canviar-les totalment, es poden modificar considerablement.

Descripció: En primer lloc, cal demanar als nens i les nens que proposin idees per canviar la situació. Se'ls pot ajudar amb plantejaments com ara: Quan un nen o una nena té un problema, el procura solucionar individualment, però quan el problema el té la majoria de la classe, què fem?

Orientacions: Convé pensar si coneixen algun procés de comerç diferent del que s'ha presentat abans. Es tracta que amb els seus comentaris arribin a veure que els petits productors poden absorbir diferents etapes i aconseguir així una relació directa o molt més directa amb les empreses europees que compren cafè. Proposar l'elaboració d'un mural entre tota la classe, en el qual es pinti un tren en què es redueixi el nombre d'etapes, cosa que acostarà els productors als consumidors. Els nens podran constatar gràficament que això beneficia els primers sense perjudicar els consumidors.

4 I NOSALTRES, QUÈ PODEM FER?

Objectius: Fomentar la curiositat per discernir la procedència i les condicions en què s'han produït alguns cafès i altres productes. Donar a conèixer el comerç just i iniciar una reflexió que ens orienti cap al consum responsable. Promoure actituds de participació col·lectiva.

Orientacions: Amb relació al primer objectiu, hem de ser conscients que podem conèixer la procedència de pocs productes i el mateix podem dir respecte de les condicions en què s'han produït, però ens podem adonar que no és impossible. Podem parlar de manera senzilla de les cooperatives de petits productors de cafè i de les botigues de comerç just, on venen productes comprats en aquestes cooperatives. Amb totes dues coses s'aconsegueix que el petit productor de cafè cobri un preu digne per la seva feina. Finalment, cal plantejar com podem ajudar nosaltres, o els nostres pares, després d'haver-los explicat tot el que hem vist sobre el comerç. Podem animar-los a participar a la campanya "Comerç amb justícia". Si us connecteu a la web www.comercioconjusticia.com, podreu conèixer més instruccions per posar en marxa les activitats que us proposem. Així us podreu unir a milers de persones que lluitem perquè el comerç internacional contribueixi a eradicar la pobresa.

Cicle superior de Primària

EL BERENAR DEL COMERÇ

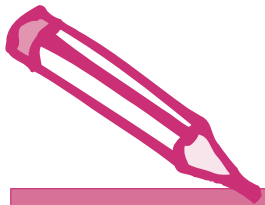

2

EL RECORREGUT DEL CAFÈ DES DEL PRODUCTOR FINS A NOSALTRES

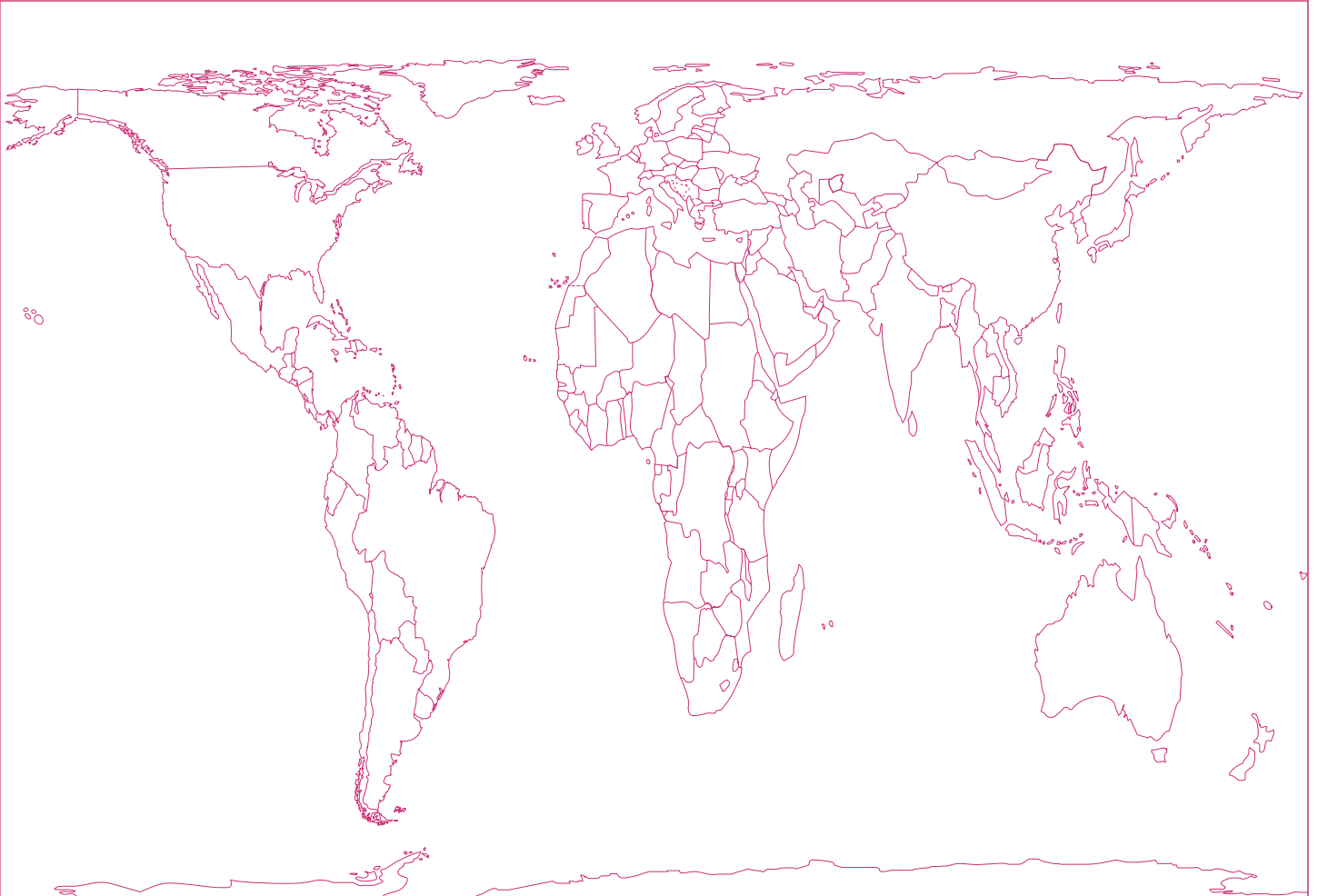
El productor o productora cultiva el cafè i en fa la collita

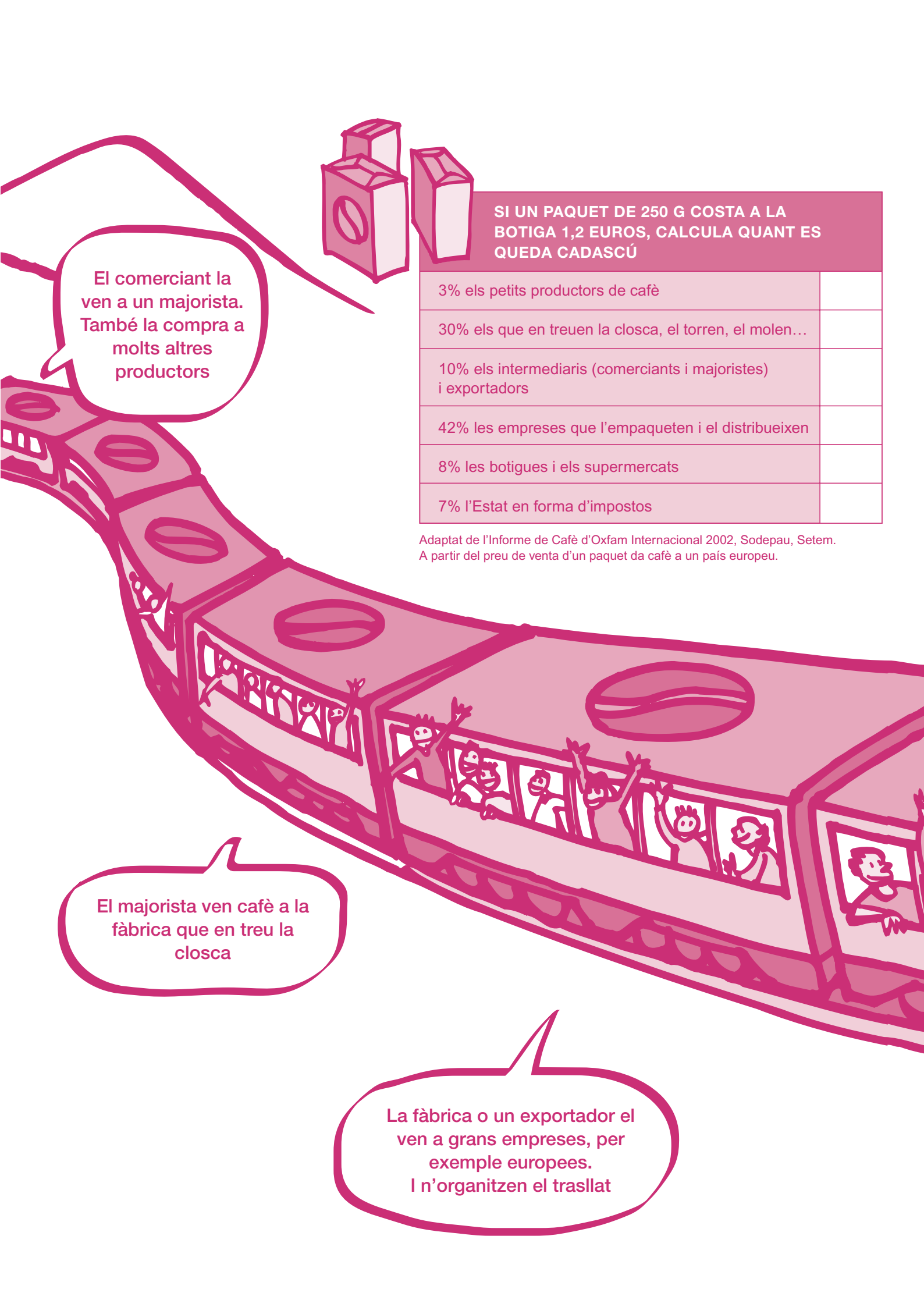
Un comerciant compra la collita al petit productor

PINTA DE COLORS ELS PRINCIPALS PAÏSOS PRODUCTORS DE CAFÈ DEL MÓN

Amèrica: Brasil, Colòmbia, Mèxic, Guatemala **Àsia:** Vietnam, Indonèsia, Índia **Àfrica:** Costa d'Ivori, Uganda, Etiòpia

SI UN PAQUET DE 250 G COSTA A LA BOTIGA 1,2 EUROS, CALCULA QUANT ES QUEDA CADASCÚ

3% els petits productors de cafè	
30% els que en treuen la closca, el torren, el molen...	
10% els intermediaris (comerciants i majoristes) i exportadors	
42% les empreses que l'empaqueten i el distribueixen	
8% les botigues i els supermercats	
7% l'Estat en forma d'impostos	

Adaptat de l'Informe de Cafè d'Oxfam Internacional 2002, Sodepau, Setem. A partir del preu de venda d'un paquet da cafè a un país europeu.

El comerciant la ven a un majorista. També la compra a molts altres productors

El majorista ven cafè a la fàbrica que en treu la closca

La fàbrica o un exportador el ven a grans empreses, per exemple europees. I n'organitzen el trasllat

PREU INTERNACIONAL DEL CAFÈ

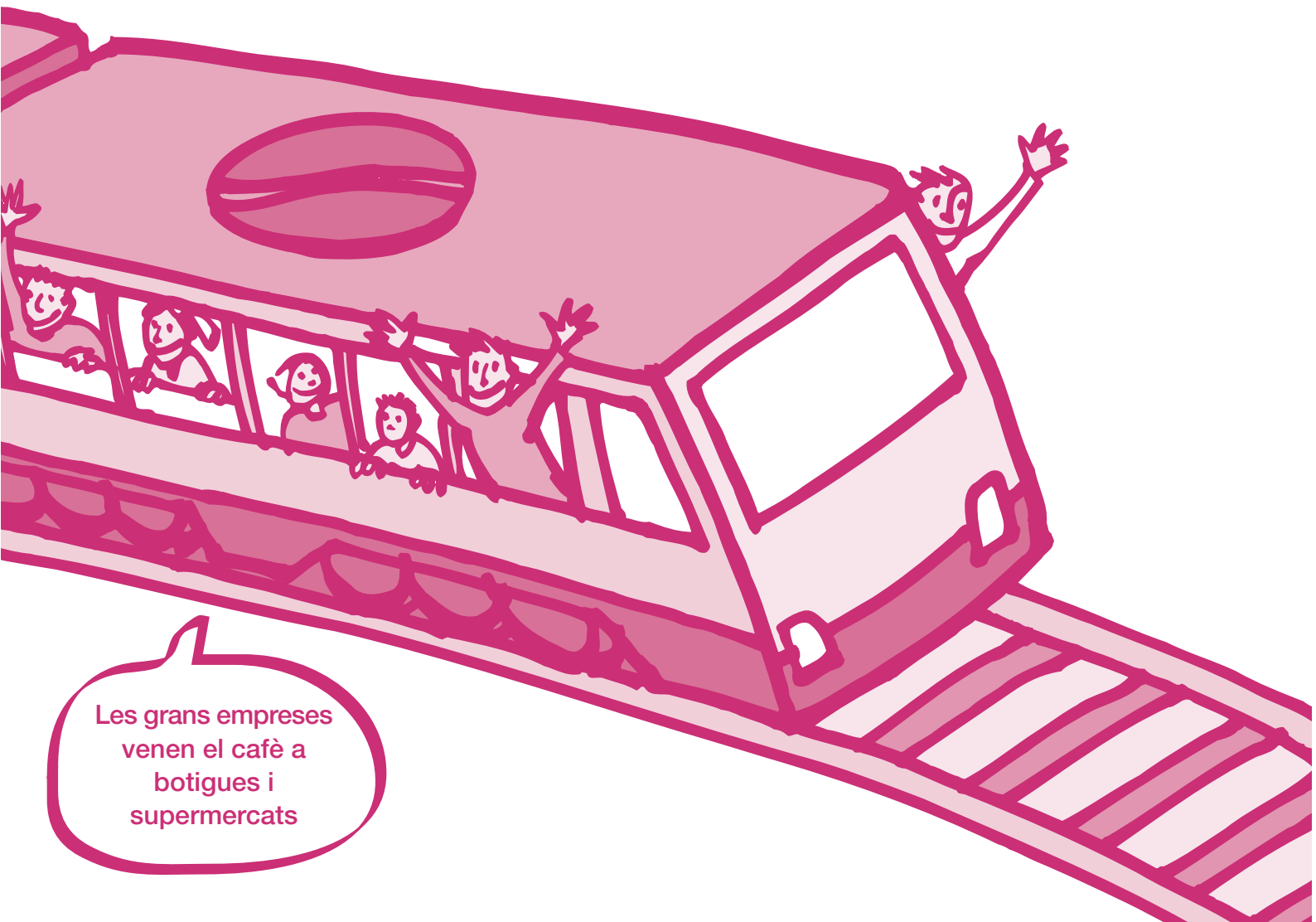

Font: ICO Statistics. Adaptació en moneda 1 euro: 0'924\$

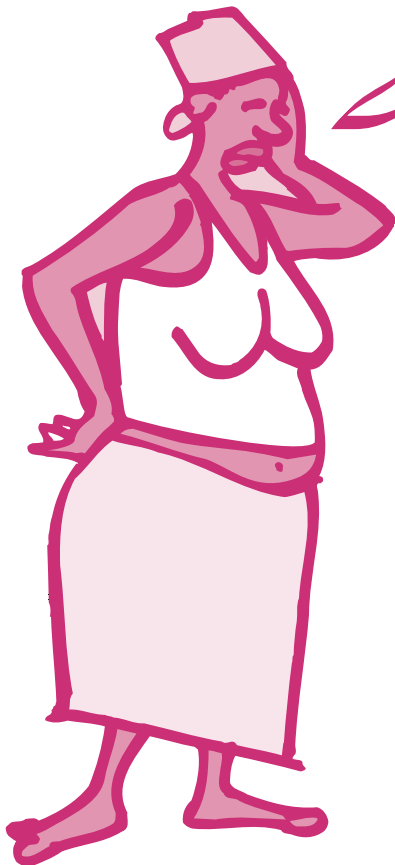
ELS INTERMEDIARIS

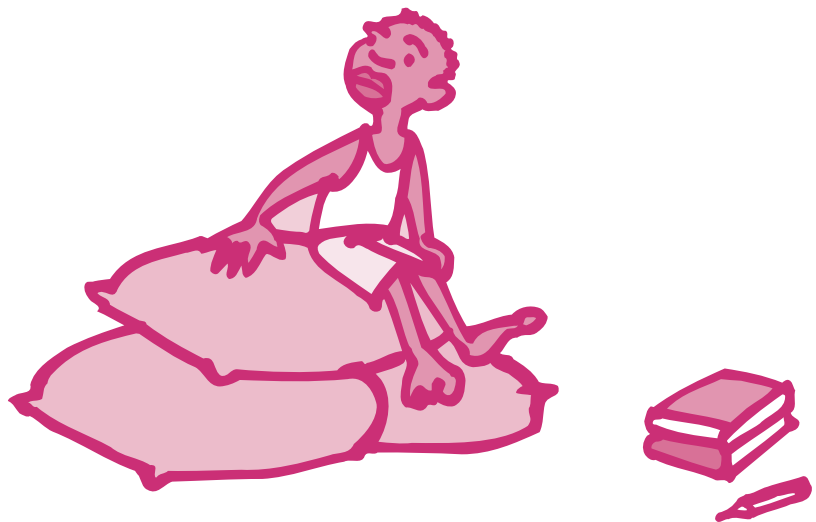
PLANTÚ

ELS PETITS PRODUCTORS I PRODUCTORES

Hola, sóc Tatu, i visc al districte d'Uru, a Tanzània. El que ha passat amb el preu del cafè és un desastre. Anys enrere, quan els preus eren bons, podíem produir-ne prou perquè els nostres fills anessin a l'escola. Ara no poden anar-hi perquè no podem pagar-ne les quotes. Com hem de portar els nostres fills a l'escola si no guanyem prou diners ni per alimentar-los bé? No sé pas què passarà quan vingui l'estació de les pluges, no podrem pagar els medicaments contra la diarrea, la malària...

QUÈ PODEN FER ELS PETITS PRODUCTORS PER MILLORAR LA SEVA SITUACIÓ ECONÒMICA?

La cooperativa Carice, al nord d'Haití, va vendre l'any 2000 tota la seva producció a organitzacions de comerç just. Aquesta producció es va comprar a 300 famílies de petits productors, que van rebre 2,43 euros per quilo. La Sra. Fabius Mirtil, membre de la Cooperativa, ens va dir: "No vull ni pensar el que hauria passat sense la Cooperativa. El meu fill no hauria pogut anar a l'escola". Els intermediaris locals ofereixen preus de misèria pel cafè. En aquest moment pagaven només 0,48 euros per quilo.

Participa en la campanya

COMERÇ AMB JUSTÍCIA

www.comercioconjusticia.com

Com?

- Entra a www.comercioconjusticia.com i apunta't a la campanya. Seràs un més dels milers de persones d'arreu del món que volem canviar les regles del comerç.

Convida els teus pares, amics i amigues. Us hi podeu adherir tots!

- Envia les teves postals a les empreses que et proposem a la web. Volem aconseguir que les gran companyies, accions per assegurar que els productors de cafè reben un preu digne.

Així, entre tots, podem canviar les regles del comerç just.

US HI ESPEREM!!!